

BILDNINGSG + AKUTEN

med Göran Everdahl

Göran Everdahl är filmexpert och medverkar i "Spanarna" i radions P1.

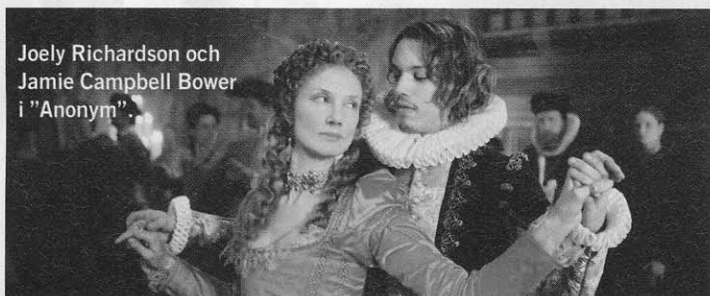

Skrev William Shakespeare själv sina pjäser? Nix, hävdar den kommande filmen "Anonym". Bildningsakuten kontrar med alla tiders konspirationsteorier – den ena konstigare än den andra!

Bli konspirationsteori-expert på 5 minuter!

VAD VILL DU BLI EXPERT PÅ? MEJLA TILL GÖRAN EVERDAHL red.kuriren@formapg.se

Joely Richardson och Jamie Campbell Bower i "Anonym".

Konspirationerna kring den falske Shakespeare

Teorin: William Shakespeares pjäser skrevs av någon annan – enligt filmen "Anonym" kan det ha varit sir Francis Bacon, drottning Elisabeth eller earlen av Oxford.

Debatten: Shakespeare har för enkel bakgrund för att åstadkomma de överdådiga pjästexterna, menar "anti-Stratfordianerna" som teorins anhängare kallas. Snobbism, hävdar de traditionella "Stratfordianerna".

Sannolikhet: Först 1857, 200 år efter Shakespeares död, ifrågasattes hans författarskap, och då av amerikanskan Delia Bacon (som senare blev sinnessjuk och trodde att hon själv var Den helige ande). I vår tid är frågan ett kärt tvistämne för akademiker, dock utan faktiska bevis åt något håll.

Sions vises protokoll

Teorin: En bok återger vad som sägs vara ett protokoll från ett hemligt möte, där en grupp judiska sammansvurna planerar att ta makten över världen.

Debatten: Boken refererades av Hitler i "Mein Kampf", och är än i dag läst av högerextremister i väst och islamister i mellanöstern.

Sannolikhet: Noll. Boken är sedan länge avslöjad som en förfälskning. Den skrevs vid förra sekelskiftet av ryssen Matvei Golovski, som plagierade gamla äventyrsromaner och satirer.

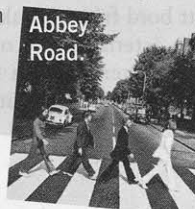

Klassiska tokrykten

Teorierna: Paul McCartney är död, Elvis Presley lever, Barack Obama är inte amerikan.

Debatten: En radio-DJ i Detroit var källan till ryktet att McCartney dött i en olycka 1966 och ersatts av en dubbelgångare. Sörjande fans hävdade 1977 att familjen Presley begravt en vaxdocka. Ilskna republikaner tvivlade efter valet 2008 på att president Obama var född i USA.

Sannolikhet: Dödsattester och födelsebevis ses som bevis av de flesta, och Obama-ryktena har faktiskt avtagit. Men många entusiaster vägrar ändå att överge sina kära teorier. I fallet "Paul är död" har de många tolkningarna av texter och skivomslag drag av sällskapslek.

AREA 51

RESTRICTED AREA

NO TRESPASSING
BEYOND THIS
POINT
PHOTOGRAPHY IS
PROHIBITED

USE OF DEADLY FORCE AUTHORIZED

Area 51/Roswell

Teorin: I juli 1947 kraschade ett ufo i Roswell, New Mexico, nära en militärbas med den geografiska benämningen area 51. I farkosten fanns en eller flera döda utomjordingar.

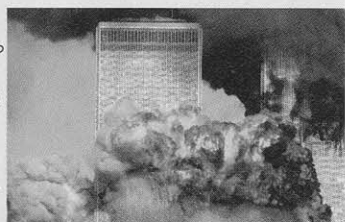
Debatten: Dagens mytflora kring Roswell – som lett till rykten om alien-obduktioner, hemliga agenter i svart och tv-serier som Arkiv X – tog fart 1978 när ufo-entusiasten Stanton Friedman började skriva om Roswell. **Sannolikhet:** Den officiella förklaringen av olyckan 1947 var att en väderballong störtat. Ufo-troende pekar på att området ännu är avspärrat, skeptiker menar att det bara är en hemligstämplad militäranläggning, bland andra.

i ett nötskal

Konspirationsteorier, som ofta frodas ryktesvägen, är ett sätt att förklara världen genom att hitta dolda samband – till exempel mellan politiska mord och hemliga polisen. Ofta är de ett sätt att "korrigera" verkligheten (som till exempel rykten om att **Usama bin Ladin** eller **Elvis** lever). Ibland är de regelrätta bedrägerier – som Sions vises protokoll – och ibland nästan folksagor, som ufo-mytologin kring area 51.

Klipp ut och ta med på festen!

11:e september

Teorin: Attacken mot World Trade Center organiserades av CIA och/eller Israel, och George W Bush var förvarnad.

Debatten: En hel subkultur av vilda teorier har uppstått kring 9/11, och den frodas på internet. **Sannolikhet:** Usama bin Ladin och al-Qaidas skuld till 11 september-attacken är ställd utom allt tvivel – men händelsen var så väldig att den inte lämnar teoretikerna någon ro, lite som mordet på John F Kennedy.

Verkliga konspirationer

Det är lätt att fnysa åt alla absurda konspirationsteorier, men faktum kvarstår: komplottter förekommer i verkligheten. Watergateaffären och den svenska IB-affären är två exempel på verkliga sammansvärjningar som till att börja med viftades bort som paranoidea fantasier. Så kanske var Shakespeare en utomjording? Med kopplingar till Palme-mordet? Man vet aldrig.